



**AN INVESTIGATION ON GENDER ROLE ATTAINMENT IN CHILDREN
LITERATURE TROUGH KEMALETTİN TUĞCU'S NOVELS**

**KEMALETTİN TUĞCU'NUN ÇOCUK ROMANLARINDA TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME¹**

Esmâ DUMANLI KADIZADE²

ABSTRACT

Social learning theory is one of the important theories of gender role education in children. According to this theory, children imitate the role models that they created from the same-sex selection of people that they encounter in their entourage, by means of visual media, through the lecture books they read in the school or fictional story books that are suitable for their age, and that they imagined in their fantasies through these inputs. By this way, the children adopt the gender role by the conditioning of these stimulus generated by their social environment.

In this study, twenty two novels have been chosen among approximately three hundred children's and young adult novels of Kemalettin Tugcu with simple random sampling. Document analysis technique within qualitative research methodology has been applied. The aim of the study is to investigate the gender roles phenomenon in Children's Literature through Tugcu's work in terms of the gender division of labour within the household, stereotypes and occupational stereotypes.

Key Words: Sex, Gender, roles of gender, occupational stereotypes, stereotypes, social learning theory, children literature, novel.

¹ Bu çalışma, 2-4 Şubat 2015 tarihlerinde, İstanbul'da, "2. International Conference On Education And Social Sciences" da bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr. Mersin Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: esma-dumanli@hotmail.com

ÖZET

Çocuklarda cinsiyet rollerinin öğretiminde önemli kuramlardan birisi de sosyal öğrenme kuramıdır. Bu kurama göre çocuklar, öncelikle yakın çevresinde gördüğü, ardından kitle iletişim araçlarını takip ederken fark ettiği, daha sonra ise gerek okulda işlediği gerek evde okuduğu kitaplarında ve özellikle kendi yaş grubuna uygun roman, öykü gibi kurmaca metinlerde hayallerinde birebir yaşatıp zihninde canlandırdığı kişilerden genellikle hemcinsinden seçmeler yaparak, onları rol model olarak belirler. Kimi zaman model aldığı bireyleri taklit eder, kimi zaman da o bireylere öykünür. Böylece birey sosyal ortamında var olan bir yığın uyaran tarafından koşullandırılarak cinsiyet rolünü benimsemiş olur.

Çalışmada çocuk ve gençlik romanları arasında önemli bir yeri olan Kemalettin Tuğcu'nun sayısı üç yüze yakın olan romanlarından basit seçkisiz örnekleme (Simple Random Sampling) yöntemi kullanılarak yirmi iki tanesi belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden belge çözümleme (document analysis) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Amacımız yazarın roman kişilerini, toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında belirleyerek Türkçe öğretiminde çocuk yazını açısından toplumsal cinsiyet rolleri olgusunu sorgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, sosyal öğrenme kuramı, toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyetçilik, çocuk yazını, roman.

1. GİRİŞ

Günlük hayatta sıklıkla karşımıza çıkan cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbirinin yerine kullanılsa da farklı anlamları olan iki kavramdır. Cinsiyet (sex) kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet (gender) ise kadın ve erkeğin sosyal olarak belirlenmiş kişilik özelliklerini, rol ve sorumluluklarını ifade etmektedir. Ancak yine bu iki kavramı net çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değildir, çünkü toplumsal cinsiyetin oluşumunu meydana getiren toplumun bireyden beklentileri, toplumun kalıp yargıları, istedik davranışları bireyin fiziksel özelliklerinden yola çıkılarak değerlendirilmiştir. (Dökmen,2004; Lindsey,1990) Yine Oakley (1985)'e göre, toplumsal cinsiyet bir kültür meselesidir ve kadınlar ile erkeklerin "dişil" ve "eril" olarak sosyal sınıflandırılmasına işaret etmektedir. Aslında toplumun sahip olduğu kültür; bir kadın ve erkeğin nasıl davranacağını, nasıl hareket edeceğini, bu tutumlara ilişkin toplumun beklentilerini ortaya koyarken kadın ve erkeği sosyal anlamda temellendiren özellikleri belirlemektedir (Akın ve Demirel, 2003:74; Üner, 2008:6; Powell and Greenkouse, 2010:1012).

Kaplan (1997), cinsiyetlere atfedilen tutum ve davranışların doğuştan gelmediğini ve sonradan kazanıldığını savunur, bu kazanımların toplumların kültürel değişimlerine, ihtiyaçlarına ve üretim ilişkilerine bağlı farklılıklar gösterdiğini belirtir. Bu farklılıklar kişiliğinin oluşumunda önemli payı olan toplumsallaşma sürecinde ortaya çıkar ve bireyin

toplumun istediği yönde davranışlar ortaya koymasına neden olur, aksi takdirde birey kişilik gelişimi açısından başarısız sayılır. (Özkalp,1995) Dolayısıyla çocukluktan itibaren başta okullarda olmak üzere kız ve erkek rolleri kalıp yargılar çerçevesinde bireye benimsetilir. Böylece çocukların geleneksel cinsiyet rollerine uygun davranışlar geliştirmeleri sağlanır. (Tan, 2000)

Yapılan araştırmaların çoğunda (Gümüšoğlu, F. (1994), Arslan, Ş. A. (2000) Alptekin, K. (2002), Tan, M. (2000), Esen ve Bağlı, M. T. (2003), Unicef Raporları (2003)) öğretmen davranışlarının, öğrencilerin sosyal sınıfı, cinsiyeti, etnik grubu vb. unsurlardan etkilenebildiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. “Dünyanın pek çok yerinde okulların kurumsal yapısı, okul iklimi ve okul organizasyonu erkek egemen bir yapılanma görüntüsü taşımaktadır. Bu perspektifle günümüzde okullar toplumda varolan eşitsiz, haksız iş bölümünün meşru, doğal ve hatta kaçınılmaz olduğu görüşünü nesilden nesile aktaran kurumlar durumuna düşmüşlerdir” (Hatice Tezer Asan, 2010) Bu şartlarda karar verme aşamalarında kadınların yer almadığı veya yer alan kadınların da genellikle bekar oldukları görülmektedir. Bunda ataerkil sistemin kadına dayattığı ev işi ve çocukların bakımı ve ev hizmetinin etkisi tartışılmaz boyuttadır. (Gök, 2004)

Helvacıoğlu (1994,1996) tarafından araştırılan “Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik” konulu çalışmaların sonuçlarına göre son yıllarda toplumsal cinsiyetçilikle ilgili gelişmelerin geçmişe göre daha iyi olduğunu söylemek mümkünse de sorunun tamamen aşılamadığı açıktır. Çocukluktan itibaren şekillenmeye başlayan toplumsal cinsiyet olgusunda ve buna paralel olarak gelişim gösteren toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda çevrenin ve okulun dolayısıyla toplumsallaşmanın etkisi yadırganamaz. Çocuk okuma kitaplarının ve ders kitaplarının etkisiyle bu rolleri büyük oranda benimser hale gelir. Dolayısıyla çocuk yazınında ve eğitimin her alanında önemli bir yer teşkil eden çocuk ve gençlik romanları sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde cinsiyet rollerinin belirlenmesinde de etkilidir. Çocuğun dünyaya gelmesinin ardından ailesi ve yakın çevresiyle başlayan toplumsal cinsiyet oluşumu, kitle iletişim araçları ve okuma kitapları ile birlikte çocukların hemcinslerini model almalarıyla gelişir.

Kemalettin Tuğcu çocuk ve gençlik yazınında üç yüze yakın yapıt vermiştir. Yazarın romanlarının 1935-1990'lı yıllar arasında kaleme aldığı göz önünde bulundurulursa, kadın ve erkeklere sunulan toplumsal cinsiyet rollerinin, geleneksel anlayış çerçevesinde olduğu belirlenmiştir. Roman kişileri içinde erkeklerin kadınlardan sayıca daha fazla olduğu, meslek rollerinde erkeklerin kadınlara oranla daha farklı ve önemli meslek grupları içerisinde sunulduğu görülmüştür. Hem evin içinde çalışıp anne rolünde, hem de evin dışında çalışarak baba rolünü üstlenip evin geçimini sağlayan kadın rolü ise kocasından çeşitli nedenlerle boşanmış veya kocası ölmüş karakterlere mahsus bir özelliktir. Bu kişiler evin dışında çalışıyorlar da olsa yine kadın rolüne uygun meslek grubunu tercih etmek durumundadırlar. Temizlik, çocuk bakıcılığı, iğne oyası işleme vb. Genç kızların ise hem ev içinde ev işlerini görüp, hem de öğrenci olarak evin dışında okuduklarını görmekteyiz. Kadınlar zayıf ve pasif,

erkekler güçlü ve zeki bireyler olarak gösterilmiştir. Çalışma bulguları sonucunda, Kemalettin Tuğcu'nun çocuk ve gençlik romanları arasında yer alan bu yapıtlarında toplumsal cinsiyetçiliğin varlığı tespit edilmiştir.

2. Araştırma Yöntemi

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi ve toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler açıklanmıştır. Araştırma kurgusal/üretilmiş bir yapı üzerinde tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. (Yıldırım,2008) Var olan bir durumu, var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda ilişkisel türden bir tarama yapılarak çocuk yazınında Kemalettin Tuğcu'nun romanları incelenerek romanlardaki toplumsal cinsiyet rollerine ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırma nitel araştırma yöntemlerinden belge çözümlene (document analysis) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini, 1936 yılında ilk romanını yazan Kemalettin Tuğcu'nun 1990'lı yıllara gelinceye kadar 300'den fazla kaleme aldığı çocuk ve gençlik romanları oluşturmaktadır. Çalışmamızın örneklemini ise bu romanların içinden rastgele seçilen; Ana Kucağı, İyilik Meleği, Kız Evlat, Hacı Baba, Karanlık Dünya, Annemin Hikâyesi, Kız Arkadaşım, Bir Garip Kızcağz, Devlet Kuşu, Annelerin Çilesi, Satılan Çocuk, Toprak Adamları, Kırk Evin Kedisi, Garip, Çocuk İhtiyar, Tanrı Misafiri, Eskicinin Köpeği, Sokak Köpeği, Çocukluk Arkadaşım, Can Yoldaşları, Sokaktan Gelen Çocuk, Küçük Erkek adlı 22 romandan oluşturmaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Romanlarda Kahramanların Cinsiyetlerine Göre Tasnifi

Kemalettin Tuğcu'nun araştırma kapsamında değerlendirdiğimiz romanlarında öncelikle roman kahramanlarının cinsiyet değerlendirmesi yapılmıştır. Aşağıda her romanda yer alan kadın ve erkek kahramanların frekans değerleri verilmiştir. Verilere göre en fazla kahraman "Bir Garip Kızcağz" adlı romanda yer alırken, bu roman, "Devlet Kuşu" ile "Kız Arkadaşım" adlı iki romanda kadın ve erkek frekans değeri de birbirine eşittir. İncelenen, 20 romandan 11'inde ise erkek kahramanların frekans değerleri kadınlardan fazladır.

Tablo 1:

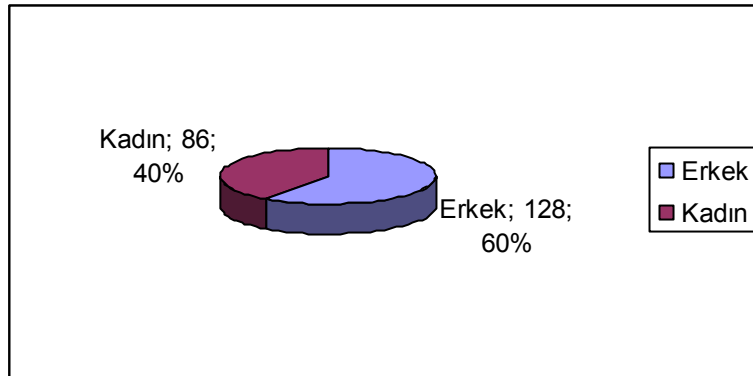
Romanlarda Kadın- Erkek
Kahramanların f Değerleri

	Erkek	Kadın
Ana Kucağı	8	6
İyilik Meleği	6	7
Kız Evlat	6	7
Hacı Baba	5	0
Karanlık Dünya	6	2
Annemin Hikâyesi	7	2

Kız Arkadaşım	4	4
Bir Garip Kızcağz	10	10
Devlet Kuşu	3	3
Annelerin Çilesi	7	4
Satılan Çocuk	9	2
Toprak Adamları	7	2
Kırk Evin Kedisi	5	7
Garip	5	4
Çocuk İhtiyar	4	5
Tanrı Misafiri	6	2
Eskicinin Köpeği	2	1
Sokak Köpeği	3	7
Çocukluk Arkadaşım	7	6
Can Yoldaşları	5	2
Sokaktan Gelen Çocuk	5	1
Küçük Erkek	8	2
Toplam	128	86

“Hacı Baba” adlı romanda ise kadın kahraman yoktur, roman tamamen erkek kahramanlardan oluşmuştur. Toplamda ise erkek ve kadın kahramanların frekans değerleri ve yüzdeleri aşağıdaki gibi tablolastırılmıştır.

Tablo 2: Romanlardaki Kadın-Erkek Kahramanların Frekans Değerleri



Tablo 1'e göre araştırma kapsamında yer alan 20 romanda erkek kahramanların frekans değeri toplamda 128'ken, kadın kahramanların frekans değeri toplamda 86'dır. Buna göre yazar kurguladığı romanlarında erkek kahramanlara %60 oranında yer verirken, kadın kahramanlara %40 oranında yer vermiştir. Araştırmanın bu ilk aşamasında cinsiyetler arasında eşitliğin olmaması yönüyle toplumsal cinsiyet rollerinin incelenebilirliği anlam kazanmıştır.

3.2. Romanlarda Kahramanların Meslek Gruplarına Göre Tasnifi

Kimi zaman isteyerek, kimi zaman da zorunlu olarak seçilen meslekler, toplumsal cinsiyet rollerinin en belirleyici unsurlarından birisidir ve meslekler arasında dünya genelinde cinsiyetlere özgü kesin ayrımlar vardır. Yazarın romanlarında yer alan mesleklerin de bu ayrımlara sahip olması, bilhassa çocuklardan oluşan okur kitlesinin algılarında toplumsal cinsiyet olgusunun yerleşmesine neden olacaktır.

Araştırma kapsamında belirtilen toplumsal cinsiyet rollerinin meslekler üzerinde değerlendirilmesi ise araştırmanın temelini oluşturmuştur. Yapılan incelemeye göre romanlarda erkek kategorisinde sıralanan meslekler ve frekans değerleri; avukat (f:3), banka memuru (f:1), garson (f:1), ayakkabıcı (f:1), demirci işçisi (f:1), polis (f:1), memur (f:1), muhtar (f:1), bakkal (f:3), doktor (f:5), iş adamı (f:1), dülgerlik (f:2), emekli albay (f:1), eskici (f:1), albay (f:1), binbaşı (f:1), öğretmen (f:2), emniyet müdürü (f:1), çiftçi (f:3), ticaret (f:3), rençber (f:1), banka müdürü (f:1) işçi (f:1), mühendis (f:1), muhtar (f:1), üniversite öğrencisi (f:1), hizmetli (f:1), aktar dükkânı (f:1), bakkal (f:1), çoban (f:1), terzi (f:1), çoban (f:1), şirket elemanı (f:1) olmak üzere 33 çeşittir.

Kadın kategorisinde sıralanan meslekler ve frekans değerleri; ev hanımı (f:17), sütannelik (f:1), ev kızı (f:2), çocuk uzmanı (f:1), hizmetçi (f:1), gündelikçi (f:1), çamaşırcı (f:1), terzi (f:1), öğrenci (f:3), öğretmen (f:1) olmak üzere 10 çeşittir. Bu kategoride yer alan mesleklerin toplumun kadından beklentileri doğrultusunda seçildiği görülmektedir. Kadın kahramanlar, sadece ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili meslekler edinebilmektedirler. Araştırma kapsamında değerlendirilen meslek rolleri arasındaki kesin çizgiler, romanlardaki toplumsal cinsiyetçiliğin varsılığını pekiştiren bir bulgudur.

Bu sınıflandırmaya göre erkek cinsiyet kategorisinde, toplumda yer alabilecek hemen hemen bütün meslek gruplarının var olduğunu görürüz. Erkek kahramanların avukat, doktor, albay, binbaşı, polis, öğretmen, memur, muhtar, mühendis, hukuk öğrencisi, dülger, çiftçi, ayakkabıcı, terzi, bakkal gibi geniş bir yelpazeye yayılmış mesleklerde çalışmaktadırlar. Bu mesleklerin büyük bir kısmı toplumun üst tabakasına hitap eden, saygı duyulan, değer verilen mesleklerdir.

3.2.1. Erkek Kategorisindeki Meslek Grupları

3.2.1.1. Memurlar: Avukat, öğretmen, binbaşı, albay, doktor, polis, mühendis, banka müdürü, banka memuru, emniyet müdürü, muhtar.

3.2.1.2. İşçiler: Ayakkabıcı çırağı, garson, şirket elemanı, demir işçisi.

3.2.1.3. Tarım ve Hayvancılıkla Uğraşanlar: Çiftçi, çoban.

3.2.1.4. Ticaretle Uğraşanlar: Bakkal, terzi, dülger, aktar dükkânı.

3.2.1.5. Öğrenci: Hukuk öğrencisi, tıp fakültesi öğrencisi.

3.2.2. Kadın Kategorisindeki Meslek Grupları

Romanlarda kadın kahramanların birinci mesleği “ev hanımı” şeklinde tanımlanmaktadır. Kemalettin Tuğcu romanlarında ev hanımı ile kadın adeta bütünleşmiş gibidir. İncelenen romanların hepsinde en az bir kadın kahraman “ev hanımı” olarak kurgulanmıştır.

3.2.2.1. Ev- Hanımı/ Ev Kızı:

İncelenen romanlarda, en yüksek frekans değerine sahip meslek grubu olan ev hanımlığını üç aşamada değerlendirebiliriz:

a.Romanlarda kadın kocasını kaybetmiş ya da kocası onu terk edip gitmişse kadın artık hem evde hem de ev dışında hayatla mücadeleye girişmek zorunda kalan, ezilen bir birey olarak karşımıza çıkar. Bu şartlarda kadınlar genellikle evlenmeyen, fedakâr, çocuğunu büyütebilmek, geçimini sağlayabilmek için temizlikçilik, bakıcılık, çamaşırcılık, terzilik gibi işler yapan karakterlerdir. “Karanlık Dünya” adlı romanda babası ölmüş olan Ahmet'in annesi Halime Hanım, hem tarlada çalışır, hem ev işlerini yapar. Evini geçindirip, yuvasının bütünlüğünü korumaya devam eder.

b.Kadın evli ve ailesi ile yaşıyorsa, hem çekirdek ailesine hem de eşinin ailesine hizmet etmek durumundadır. “Devlet Kuşu” adlı romanda Dürdane, kayınvalidesi Pakize ile birlikte yaşar, ona hizmet eder. Pakize Hanım ona eziyet etse de, onu çileden çıkarsa da, Dürdane sabretmek zorunda bırakılır.

c.Genç kız ve kız çocuğu karakterleri ise birer ev hanımı adayı olarak görülür ve ev işlerini yaparken bir yandan da “öğrenci” olarak hayatlarına devam ederler. Kadın cinsiyetinin çoğu zaman toplum tarafından ezildiğini görmekteyiz. “Can Yoldaşları” adlı romanda Dilek, genç bir kızdır, üvey annesinin yanından kaçıp kurtulur. Eğitimini sürdürebilmek için sığındığı evlerde hizmetçilik yapan bir ev kızıdır. Çektiği sıkıntılara rağmen eğitime devam eder.

Kemalettin Tuğcu'nun incelediğimiz romanlarının tamamına yakınında kadın kahramanlar ya “ev-hanımları” ya da “ev-kızı” olarak toplumun kalıp yargılarına uygun biçimde, ev işlerini yapma, çocuk bakma gibi rolleriyle kurgulanmıştır. Bu rollerinin dışında para kazanmak durumunda olanlar ise hem evde bu rolleri yapmaya devam ederler, hem de ev dışında temizlikçilik, bakıcılık, çamaşırcılık, terzilik gibi yine fiziksel özelliklerinin gerektirdiği meslekleri yapmaktadırlar. Bu meslekler ise toplum tarafından önemli bir değer taşımayan hatta meslekten sayılmayan iş kollarıdır.

3.2.2.2. Öğretmen:

Yazarın incelediğimiz romanlarından sadece birinde kadın karakterlerinden birisi bu mesleği yapar, onun da medeni hali bekârdır. Bu durumda okur incelediğimiz romanlardan, çalışan kadının, evli olmadığı için dolayısıyla geçimini sağlamak için çalıştığı sonucuna ulaşır.

“Kız Arkadaşım” adlı romanda öğretmen Lamia, kendisi gibi öğrencisi Nazlı'nın edebiyat fakültesini ve Ömer'in de hukuk fakültesini okumasını sağlar. Lamia evlenmemiş, kendini öğrencilerine adanmıştır. Aynı romanda tek başına yaşayan kadın karakterlerden Saime Hanım ise zengindir ve bu çocuklara bakar, büyütür. Çocuklar üniversiteye gittikten sonra iki kadın birlikte bir köye gidip yerleşirler.

3.2.2.3. Sekreter:

Yazarın romanlarında toplumsal cinsiyetçiliği yansıtan diğer bir meslek ise sekreterliktir. Sadece kadın cinsiyetine özgü olarak görülen bu meslek grubunda ise kadının küçük görülmesi söz konusudur. “Annelerin Çilesi” adlı romanda Avukat Nihat karısını sekreteri ile aldatır, ardından karısından boşanıp onunla evlenir. Sekreter Ayten kötü bir kadın olarak toplum tarafından dışlanmış, düşük bir kadın olarak kurgulanır. Nihat Bey, romanın sonunda yazdığı bir mektupla çocuğu tarafından aklanırken, Ayten kötü bir kadın olarak rolünü sürdürür ve Nihat Bey'i de aldatır. Yazar erkek kahramanlarını yüceltirken, aynı noktada kadını sahip olduğu mesleğiyle birlikte alçaltır.

3.2.2.4. Terzi

Bu meslek grubunda erkek ve kadın cinsiyetine de yer verilmiştir. Ancak kadın için ayrı bir meslek olarak görülmez. Çünkü kadın zaten evinin terzisi gibi, söküklere diker, eskileri onarır. Temizlikçilik, gündelikçilik gibi kadına atfedilen hizmetlerden birisi olarak görülür. “Bir Garip Kızcağz” adlı romanda Mihri Teyze, terzidir. Kocasını ölmüştür, hem oğlu Cemal'e bakar, hem de evlatlık alır ve evini geçindirir, çocuklarına annelik yapar. Oğlunu okutur, muhasebeci yapar.

3.2.2.5. Öğrenci

Yazarın romanlarında, kadın kahramanları içinde en güçlü, yılmayan karaktere sahip olanlar genellikle öğrenci olanlardır. Kemalettin Tuğcu'nun romanlarında kız çocukları da erkek çocukları gibi eğitim görme hakkına sahiptirler. Ancak kızlar toplum tarafından birçok güçlüğe katlanarak kimi zaman hizmetçilik yaparak, kimi zaman da çocuk bakarak bunu gerçekleştirir. Kadın, genç kız veya kız çocuklarının kültürlü olmaları, öğrenimlerini bitirmeleri desteklense de sonunda “kadının yeri evidir” düşünce tarzıyla okurun karşısına çıkarılırlar. Bu özellikler incelediğimiz romanlarda yine toplumsal cinsiyetçiliği, geleneksel ataerkil yapıyı, cinsiyet rollerindeki eşitsizliği yansıtır.

“Kırk Evin Kedisi” adlı romanda; Yıldız, annesini kaybetmiştir, babası Arabacı Arif ise durumu iyi olmadığı için kızını okusun diye yakınlarının yanına yollar. Kalmaya gittiği evlerde Yıldız'a kadınlar temizlik ve ev işleri yaptırırlar. Ona kötü davranırlar, bütün olumsuzluklara karşın Yıldız, tıp fakültesini kazanmayı başarır. Ancak romanın sonunda Yıldız, doktor olarak para kazanıp, ev dışında çalışmaz. Roman Yıldız'ın fakülteyi kazanması ile sona erer.

3.2.2.6. Çocuk Uzmanı/ Çocuk Bakıcısı/ Süt Anne

Diğer bir meslek grubu ise kadının annelik rolüne özgü, yine toplumsal cinsiyetçilik bağlamında sadece kadına atfedilmiş iş kollarını kapsar. “İyilik Meleği” adlı romanda Fahire, doktor olan babasının yanında çocuklara bakar. Ancak hemşire veya hasta bakıcı değildir. Gönüllü olarak babasına yardım eder aynı zamanda ev işlerini de yapar, yazar tarafından çocuk uzmanı olarak değerlendirilmiştir.

3.2.2.7. Temizlikçi/ Gündelikçi/ Çamaşırcı/ Hizmetçi

Toplumsal cinsiyetçiliğin en belirgin olduğu meslek gruplarıdır. Aslında bütün kadınların günlük hayatta yaptıkları bu işler meslek olarak erkek cinsiyetlerine özgü olmadığı gibi, yazarın erkeklere evde dahi bu işleri yaptırmadığı görülmektedir. İncelenen romanlara göre ataerkil düzende, eve para getiren kişi erkektir. Eğer kadının kocası ölmüş veya yok ise kadın ev dışında çalışabilir. Kadın başka mesleğe sahip olmadığı için, “temizlikçi, gündelikçi, çamaşırcı, hizmetçi” vb meslek gruplarından birini gerçekleştirmek zorunda bırakılır. “Eskicinin Köpeği” adlı romanda, Hanife Hanım, Arif’in annesidir. Arif’in babası ölünce annesi çamaşırcılık, gündelikçilik yaparak evini geçindirir.

Tablo 3: Meslek Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Ana Kucağı	çiftçi, ticaret	ev hanımı
İyilik Meleşi	Doktor	ev kızı, çocuk uzmanı
Kız Evlat	bakkal, ticaret, şirket elemanı	ev hanımı
Hacı Baba	aktar dükkanı, bakkal, çiftçi, çoban, terzi	- kadın kahraman yok -
Karanlık Dünya	doktor, hizmetli	ev hanımı
Annemin Hikayesi	Mühendis, muhtar, öğretmen	ev hanımı
Kız Arkadaşım	avukat, üniversite öğrencisi	ev kızı
Bir Garip Kızcağız	işçi, doktor	ev hanımı, öğretmen
Devlet Kuşu	banka müdürü	süt annelik, terzi
Annelerin Çilesi	Avukat	ev hanımı, sekreter
Satılan Çocuk	Rençber	ev hanımı
Toprak Adamları	çiftçi, ticaret	ev hanımı
Kırk Evin Kedisi	öğretmen, emniyet müdürü, doktor	ev hanımı
Garip	Doktor	ev hanımı
Çocuk İhtiyar	Albay, binbaşı	ev hanımı, çocuk bakıcısı
Tanrı Misafiri	dülgerlik, emekli albay, bakkal	ev hanımı
Eskicinin Köpeğı	eskici, ayakkabıcı	ev hanımı, tahsilli
Sokak Köpeğı	memur	ev hanımı, çamaşırıcı, gündelikçi
Çocukluk Arkadaşım	bakkal, doktor, iş adamı	ev hanımı, öğrenci
Can Yoldaşları	memur, muhtar	ev hanımı, öğrenci
Sokaktan Gelen Çocuk	ayakkabıcı, demirci işçisi, polis	ev hanımı, hizmetçi, öğrenci
Küçük Erkek	avukat, banka memuru, garson	ev hanımı

4. Değerlendirme

Çalışmada Kemalettin Tuğcu'nun çocuk romanları toplumsal cinsiyetçilik bağlamında değerlendirilmiştir. Cinsiyet rollerinin romanlara geleneksel olarak yansımaları çocukların sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde model olarak öğrenmesine etki edecektir.

Yazarın incelediğimiz romanlarından erkeklerin cinsiyet tercihi açısından kadınlardan daha fazla yer aldığı yine kadınlara oranla daha çeşitli meslek grupları içerisinde kurgulandığı görülmüştür. Romanlarda öte yandan aile içinde kadınların daha fazla ev işleriyle ilgili rollerde evin içinde, erkeklerin ise evin geçimiyle ilgili rollerde evin dışında yer aldığı tespit edilmiştir. Kişilikle ilgili cinsiyet rollerinde ise kadınlar zayıf ve pasif, erkekler güçlü ve zeki bireyler olarak gösterilmiştir.

Kemalettin Tuğcu'nun romanlarında aile içinde iş bölümü olduğunu göremeyiz, romanlarda ataerkil aile düzeni hâkimdir. Parayı kazanan erkek ise, erk onda görülmektedir, kadın boyun eğen konumundadır. Erkek çalışıyorsa, az da olsa para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek olmadığı kalıp yargısı verilmiştir. Kadın evde, ev işleriyle ilgilenmektedir. Eğer kadın yemek yapmaz ise erkek aç kalır, erkek kadın tarafından beslenip, doyurulması gereken, hizmet edilen bir otoritedir. Bunu sağlamayan kadın, hor görülür, dışlanır. Ayrıca sadece kocasına değil, kimi durumlarda birlikte yaşamak zorunda olduğu kayınvalidesine ve kayınbabasına da hizmet etmek durumundadır. Evdeki kız çocukları ise annelerinin ev içindeki işlerde varisleri gibidir, hem okurlar hem de ev işlerini öğrenip yaparlar.

Toplumdan topluma değişen, yıllarca süregelen kültürel bir oluşumun arka planında meydana gelen kalıp yargılar, ülkemizde de toplumsal cinsiyetin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Gelenekler, görenekler, ataerkil bir toplum yapısı, kadının hep ikinci plana atıldığı bir oluşum meydana getirmiştir. Romanlarda kadınların saf ve erkeklere göre akılsız olduklarına dair bir tablo oluşturulmuştur.

İncelenen 22 romandan sadece ikisinde kadın tarafından parası için evlenen, bu nedenle mutsuz olan iki erkek görmekteyiz. Yani çoğunlukla kadınların ezildiğini ve her şeye rağmen zorluklarla kadınların nasıl mücadele ettiğini görmekteyiz.

Bulgular, yazarın romanlarını okuyan çocuklar için model alınmaması gereken unsurlar içerdiğini ortaya koyar. Kemalettin Tuğcu'nun romanlarında toplumsal cinsiyetçiliğin varsılığı cinsiyet rolleri ve meslek rolleri bağlamında irdelenmiştir.

Günay, Bener (2010,168)'in düşünceleri sosyal ve toplumsal bağlamda aydınlatıcıdır; "Toplumda ve aile içinde rol ve sorumlulukların dağılımında toplumsal cinsiyet bakış açısının ortadan kaldırılması ve eşitlikçi bir yaklaşımın desteklenmesi amacıyla siyasi alanda da sadece eşitlikçi politikaların oluşturulması ve yaygınlaştırılması değil, bunların etkin olarak uygulanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü kadını göz ardı eden toplumsal normların değiştirilmesi kadının insan haklarının desteklenmesi ile sağlanabilir."

Sonuç olarak çocuk romanlarındaki kahramanlardan model alınacak olan toplumsal cinsiyet rollerinin geleneksel çizgiden uzaklaşıp, modern bir noktaya ulaşması sağlanmalıdır. Çağdaş kazanımlar için yazarların, bilhassa kurgusal çocuk kitaplarını oluştururken okura eşitlikçi yapıda çözüm önerileri sunmalıdır.

Kaynakça

- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkisi. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25,4,73-82.
- Alptekin, Kamil (2002). "Kadının Statüsü, 1974-1999 Yılları Arasında Türkiye'deki Tamamlanmamış İntiharların Coğrafi Yerleşim Birimlerine ve Cinsiyete Göre Dağılımı", (Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinler arası Sosyal Psikiyatri Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara).
- Arslan, Şengül Altan (2000). Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik, TC Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara).
- Dökmen Y. Z. (2004) Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Ankara: Sistem Yayıncılık
- Esen, Yasemin.; Bağlı, Melike Türkan (2002) "İlköğretim Ders Kitaplarındaki Kadın ve Erkek Resimlerine İlişkin Bir İnceleme", (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt:35, sayı:1-2, Ankara).
- Gök, Fatma (2004) " Eğitimde Cinsiyetçilik Bağımsız Bildiriler", (Eğitim-Sen 1. Kadın Kurultayı, Eğitim-Sen Yayınları, Ankara), 167-174
- Gülay G., Bener Ö.(2011) "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri" TSA / Yıl: 15 S: 3. s.157-171
- Hatice Tezer Asan, "Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik ve Öğretmenlerin Cinsiyetçilik Algılarının Saptanması," Fe Dergi 2, sayı 2 (2010): 65-74.
- Helvacıoğlu, Firdevs (1994), "1928'den 1994'e Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik" (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Bölümü, İstanbul).
- Helvacıoğlu, Firdevs,(1996) Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik, (Kaynak Yayınları, İstanbul).
- Kaplan, E.(1997) "Çocuk Bakımı: Sorunlar- Çözüm Önerileri", (Kadınların Gündemi içinde, der. Necla ARAT, Say Yayınları, İstanbul), 52.
- Lindsey LL.(1990) Gender Roles A Sociological Perspective. United States of America: Prentice Hall International Limited;p.1-5.
- Oakley, Ann (1985) [1974]. The sociology of housework. Oxford New York, New York: Basil Blackwell. ISBN 9780631139249. (also translated into German, Dutch and Japanese).

- Özkalp, Enver, Sosyolojiye Giriş, (Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Vakfı Yayınları, Eskişehir, 1995), 28.
- Powell, G.N. ve Greenhaus, J.H. (2010). Sex, Gender, and Decisions at The Family - Work Interface. *Journal of Management*. 36 4,1011-1039.
- Tan, Mine (2000) "Eğitimde Kadın Erkek Eşitliği ve Türkiye Gerçeği, Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş" (- Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset, TÜSİAD Yayınları, Ankara), 23-114.
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Ana Kucağı, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) İyilik Meleği, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Kız Evlat, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Hacı Baba, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Karanlık Dünya, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Annemin Hikayesi, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Kız Arkadaşım, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Bir Garip Kızcağz, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Devlet Kuşu, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Annelerin Çilesi, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Satılan Çocuk, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Toprak Adamları, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Kırk Evin Kedisi, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Garip, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Çocuk İhtiyar, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Tanrı Misafiri, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Eskicinin Köpeği, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Sokak Köpeği, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Çocukluk Arkadaşım, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Can Yoldaşları, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Sokaktan Gelen Çocuk, Damla Yayınları, İstanbul
- Tuğcu, Kemalettin (2003) Küçük Erkek, Damla Yayınları, İstanbul
- Unicef, (2003) Eğitimin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi, Türkiye, Ankara.
- Üner, S. (2008) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Temel Eğitim Seti. TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, UNFPA, Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu, Ankara: Dumat Ofset
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık